КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет

Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник декана з науково-педагогічної та навчальної роботи
_____
«____»_____2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Роль особи в історії

для студентів

галузь знань	**03 Гуманітарні науки**
напрям підготовки	**032 Історія та археологія**
освітній рівень	**другий (магістерський)**
освітня програма	**Американістика та європейські студії**
вид дисципліни	**вибіркова**

Форма навчання	**Денна**
Навчальний рік	**2022/2023**
Семестр	**3**
Кількість кредитів ECTS	**3**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**Українська**
Форма заключного контролю	**Залік**

Викладач: Гоман Юрій Олексійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Гоман Юрій Олексійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри історії стародавнього світу та середніх віків
_____ (Ставнюк В. В.)
Протокол № 10 від «30» червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету
Протокол від «26» серпня 2021 року, №7

Голова науково-методичної комісії _____ (Терес Н.В.)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів системних уявлень про роль особи людини в історичному процесі та її вплив на хід цивілізаційного розвитку людства.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* найважливіші факти, події та процеси з історії людства
2. *Вміти* ґизначати характерні риси, які властиві для суспільного ладу, державного устрою й економічно-господарського комплексу держав різних епох
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна формує у студентів вміння системно й історично аналізувати основні документи та джерела з діяльності конкретної історичної особи. Студент здобуває навичок об'єктивного бачення місця та ролі історичної особи в подіях та процесах розвитку цивілізації. Дисципліна сприяє формуванню у студентів навичок комплексного підходу при дослідженні процесу становлення історичної особи, закріплює знання про тісний взаємозв'язок та взаємовплив суспільства, особи та природно-кліматичних умов. На прикладі життя та діяльності конкретних історичних діячів показується значення історичних знань у їхньому становленні. Дисципліна сприяє усталенню у студентів принципів загально гуманістичного підходу до вивчення історичного розвитку людства.

4. Завдання (навчальні цілі): розвиток практичних здібностей студентів щодо вміння аналізувати роль особи в історії в контексті усього історичного розвитку, визначати характерні особливості цієї ролі, знання основних персоналій, подій та процесів, зв'язків давнини з сучасністю.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		**Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання**	**Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)**	**Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни**
Код	**Результат навчання**			
1.1.	*Знати* основні теорії та тенденції у підходах до вивчення особи в науковій літературі та публіцистиці.	Лекція	Контрольна робота з тем ЗМ 1 Контрольна робота з тем ЗМ 2	*10%* *10%*
1.2.	*Знати* основні джерела та наукові дослідження життя та діяльності конкретної історичної особи	Самостійна робота	Реферат 1 Реферат 2	*10%* *10%*
1.3.	*Знати* основні факти та етапи з біографії запропонованих до вивчення історичних діячів.	Семінарське заняття	Усне опитування ЗМ 1 Усне опитування ЗМ 2	*10%* *10%*
2.1.	*Вміти* науково оцінювати роль суб'єктивних та об'єктивних чинників в історичному процесі, подіях і явищах в яких діє	Лекція, самостійна робота	Залік	*20%*

	конкретна історична особа.			
2.2.	*Вміти* показувати вплив особи на хід історичних процесів та виділяти наслідки такої діяльності.	Лекція, самостійна робота	Залік	*20%*

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ 1: РН 1.1. – 10 балів / 6 балів.*
Контрольна робота з тем ЗМ 2: РН 1.1. – 10 балів / 6 балів.
2. Семінарські заняття з тем ЗМ 1: РН 1.3. – 20 балів / 12 балів.
Семінарські заняття з тем ЗМ 2: РН 1.3. – 20 балів / 12 балів
3. Самостійна робота ЗМ1 (реферат): РН 1.2. – 10 балів / 6 балів.
Самостійна робота ЗМ2 (реферат): РН 1.2. – 10 балів/ 6 балів.

* Максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- *форма оцінювання* – залік;

- *максимальна кількість балів, які може отримати студент* – 40 балів;

- *Оцінюються такі результати навчання студента:* вміти науково оцінювати роль суб'єктивних та об'єктивних чинників в історичному процесі, подіях і явищах в яких діє конкретна історична особа; вміти показувати вплив особи на хід історичних процесів та виділяти наслідки такої діяльності.

- *форма проведення заліку* – письмова, *види завдань* – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;

- *мінімальний пороговий рівень залікової оцінки, за якої залік вважається складеним* – **24 бали**.

Необхідна умова допуску до заліку: студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав **менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до заліку 36 балів.**

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи; бали, отримані під час семінарських занять; бали, отримані за виконання самостійної роботи (рефератів); а також бали, отримані під час заліку).

Зміст навчальної дисципліни поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини дисципліни. У змістовий модуль 1 (ЗМ 1) входять теми 1-6, у змістовий модуль 2 (ЗМ 2) – теми 7-12.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1 **Історичні діячі докапіталістичної епохи**			*Змістовий модуль 2* **Видатні особи Нового та Новітнього часу**			***Залік***
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			40 балів (максимум)
Самостійна робота (реферат)	*Семінари*	*Модульна контрольна робота*	*Самостійна робота (реферат)*	*Семінари*	*Модульна контрольна робота*	
10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента **під час кожного семінару** (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 0 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1 бал;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної літератури 1 бал;
- використання додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (остання декада жовтня) і Реферат 2 (остання декада грудня). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми 9-10 балів;
- відображена власна позиція 7-8 балів;
- тема розкрита неповно 5-6 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1-2 бали.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 (остання декада жовтня) і Контрольна робота 2 (остання декада грудня). Завдання з тестування містять 10 запитань. Правильна відповідь на кожне з запитань оцінюється в 1 бал.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перескладання семінарів, модульних контрольних робіт, рефератів здійснюється відповідно до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Заліковий білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми 19-20;
- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу 16-18;
- Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання 13-15;
- Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки 10-12;
- Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми 7-9;
- Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу 4-6;
- Відповідь має значні помилки 1-3.

Умовою допуску до заліку є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). **Рекомендований мінімум** для допуску до заліку – 26 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	**30**	**30**	**40**	**100**

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

№ з/п	Номер і назва теми	Лекції	Семінари	Сам. робота
Змістовий модуль 1 Історичні діячі докапіталістичної епохи				
1.	**Тема 1.** Вступ до проблеми «Роль особи в історії».	2	-	5
2.	**Тема 2.** Александр Македонський, людина яка мріяла об'єднати світ.	2	-	5
3.	**Тема 3.** Кардинал де Рішельє: творець Франції.	2	-	5
4.	**Тема 4.** Темуджин Чингізхан: видатна особа другого тисячоліття.	2	-	5
5.	**Тема 5.** Життя та діяльність Богдана Хмельницького.	2	2	5
6.	**Тема 6.** Амір Тимур.	-	2	4
7.	*Контрольна робота з тем ЗМ 1*		1	-
8.	*Самостійна робота 1*			1
Змістовий модуль 2 Видатні особи Нового та Новітнього часу				
9.	**Тема 7.** Керівники Великої Французької революції.	2	-	5
10.	**Тема 8.** Наполеон Бонапарт: творець нової Європи.	2	-	5
11.	**Тема 9.** Королева Британської імперії Вікторія та її епоха.	2	-	5
12.	**Тема 10.** Джорж Вашингтон – перший президент і творець США.	2	-	5
13.	**Тема 11.** Уінстон Черчіль: великий політик новітньої доби.	2	2	5
14.	**Тема 12.** Діячі української революції 1917–1921 рр.	-	2	4
15.	*Контрольна робота з тем ЗМ2*	-	1	-
16.	*Самостійна робота 2*			**1**
	Всього	**20**	**10**	**60**

Загальний обсяг 90 *год.*, в тому числі:
Лекції – **20** *год.;*
Семінарські заняття – **10** *год.;*
Самостійна робота – **60** *год.*

9. Рекомендовані джерела[1]

Основні:

1. Бейли Б. Черчилль без лжи. За что его ненавидят. – Москва, 2013. – 320 с.
2. Верстюк В. Ф. Українська Центральна Рада. – К., 1997.
3. Литвин С. Х. Суд історії: Симон Петлюра і петлюріана. – К., 2001.
4. Манфред А. З. Три портрета епохи Великой Французкой революции. – Москва, 1989.
5. Серебрянская Е. Об эволюции мировоззрения Робеспьера. – Одесса, 1962.
6. Радзинский Э. С. Наполеон. Жизнь после смерти. – Москва, 2007. – 575 с.
7. Чепинский В. Джордж Вашингтон. Его жизнь, военная и общественная деятельность. – Москва, 2000.
8. Папакін Г. Павло Скоропадський: патріот, державотворець, людина. Історико-архівні нариси. – Київ, 2003. – 300 с.
9. Weidhorn M. Sword and Pen. A Survey of the Writings of Winston Churchill. Albuquerque, 1974.
10. Churchill R. S. Winston S. Churchill. London, 1991. V. 1-2.

Додаткові:

1. Андрусяк Т. Г. Правові основи Гетьманської Держави 1918 р. // Останній Гетьман. Ювілейний збірник пам'яті Павла Скоропадського 1873–1945. – К., 1993.
2. Верстюк В. Ф., Осташко Т. С. Діячі Української Центральної Ради: Біографічний довідник. – Київ, 1998.
3. Дем'янов А. А. Клуб 1789 року. Люди та ідеї / Французький щорічник 2001. – М., 2001. – С. 165-186.
4. Документы Истории Великой Французской Революции: В двух томах. – Москва, 1990.
5. Левандовский А. П. Сердце моего Марата: Повесть о Жане Поле Марате. – Москва, 1975. – 478 с.
6. Мироненко О. М. Світоч української державності: Політико-правовий аналіз діяльності Центральної Ради. – К., 1995.
7. Лукин Н. Максимилиан Робеспьер / Избр. Труды: В 3-х т. – Т. 1. – Москва.: Изд-во АН СССР, 1960.
8. Медведев Д. Л. Черчилль. Секреты лидерства. Слагаемые успеха самого известного премьера в мировой истории. – Москва, 2012. – 640 с.
9. Матяш І. Б. Зірка першої величини: Життєпис К. М. Грушевської. – К., 2002.
10. Тэвдой-Бурмули А. Логика торжествующей добродетели: Робеспьер и идея революционного насилия. – Москва, 2003.
11. Саундерс Э. Сто дней Наполеона. – Москва, 2002. – 410 с.
12. Сьюард Д. Семья Наполеона. – Смоленск, 1995. – 216 с.
13. Тарле Е. В. Наполеон // Собрание сочинений: В 12 томах. – Москва,1959. – Т. 7. – С. 13-433.
14. Тененбаум Б. Великий Черчилль. – Москва, 2011. – 672 с.
15. Уткин А. Неизвестный Черчилль : «Я легко довольствуюсь самым лучшим». – Москва, 2011. – 608 с.
16. Хессе Х. Принцип Черчилля. – Москва, 2010.
17. Ушаков В. А. Джордж Вашингтон: страницы истории. – Санкт Петербург, 2006.
18. Яковлев Н. Вашингтон. – Ростов на Дону, 1997. – 544 с.
19. Савченко В. Павло Скоропадський. – Харків, 2009. – 128 с.
20. Яневський Д. Б. Проект «Україна». Грушевський. Скоропадський. Петлюра – Харків, 2012. – 921с.

---

[1] Враховуючи специфіку викладання дисципліни «Роль особи в історії», яка передбачає вивчення студентами проблем всесвітньої історії, рекомендовано опрацювання українських і зарубіжних (іншомовних) джерел та історіографії.